

Professori
ja

talouden-
hoitaja

Yoko Ogawa

TAMMI

YOKO OGAWA
PROFESSORI JA
TALOUDENHOITAJA

SUOMENTANUT | ANTTI VALKAMA

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI | HELSINKI

Suomentaja kiittää Matti Huotaria avusta matematiikkaan
liittyvissä kysymyksissä.

Japaninkielinen alkuteos *Hakase no Aishita Sūshiki* ilmestyi 2003.

Copyright © 2003 by Yoko Ogawa

First published in Japan in 2003

by SHINCHOSHA Publishing Co., Ltd., Tokyo

Finnish translation rights arranged with Yoko Ogawa

through Japan Foreign-Rights Centre / Aitken Alexander Associates

SUOMENKIELINEN LAITOS © KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI 2016

PAINETTU EU:SSA

ISBN 978-951-31-9042-2

1

Minä ja poikani kutsuimme häntä Professoriksi. Ja Professori kutsui poikaani Juureksi, koska tämän tasainen päälaki toi hänen mieleensä neliöjuuren merkin.

”Kas, kas! Tämä tässä näyttää siltä kuin olisi pullollaan älykästä mieltä”, totesi Professori. Samalla hän hieroi pojan päätä piittaamatta siitä, että tukka meni aivan pörröön. Poika, joka yleensä piti lakkia koska ei halunnut kuulla muiden irvailua päänsä muodosta, kyyristi niskaansa varuillaan.

”Tämä antaa selvän hahmon jopa äärettömille luvuille, ja sellaisillekin, joita emme voi paljain silmin havaita.” Näin sanoen Professori piirsi etusormellaan neliöjuuren merkin työpöytänsä pölykerrokseen:

$\sqrt{\quad}$

Niiden lukemattomien asioiden joukossa, jotka opimme Professorilta, neliöjuuri merkityksineen oli yksi tärkeimmistä. Professori, joka uskoi koko maailmankaikkeuden järjestyksen olevan ilmaistavissa numeroin, tuskin pitäisi lukematon-sanasta. Mutta en keksi muutakaan. Hän kyllä kertoi meille muun muassa yli satatuhattomeroisista alkuluvuista, suurimmasta matemaattiseen todistukseen käytetystä luvusta joka pääsi myös Guinnessin ennätysten kirjaan sekä ideasta, jonka mukaan äärettömänkin voisi ylittää. Silti, kuinka paljon tällaisia asioita luettelenkaan, se ei anna riittävää kuvaa Professorin kanssa viettämämme ajan merkityksestä.

Muistan hyvin sen päivän, jolloin testasimme kolmesta sitä taikuutta, kun neliöjuuren merkin sisälle asettaa jonkin luvun. Oli sateinen ilta huhtikuun alkupuolella. Hehkulamppu valaisi säästeliäästi työhuonetta, jonka matolle poikani oli viskannut koulureppunsa. Ikkunasta näkyi sateen kastelemia aprikoosinkukkia.

Professori ei milloinkaan edellyttänyt meiltä pelkäämään oikeita vastauksia. Häntä ilahdutti enemmän häntäpäissä keksitty tolkuttoman väärä vastaus kuin vaikeaminen hankalan kysymyksen edessä. Vieläkin iloisemmaksi hän tuli silloin, kun väärästä vastauksesta

nousi esiin aivan uusi, entistä kiinnostavampi kysymys. Hänellä oli omanlaisensa käsitys ”oikeaan osuvista virheistä”. Juuri niinä hetkinä, joina emme edes kovasti pohdittuamme kyenneet esittämään oikeaa ratkaisua, hän osasi rohkaista meitä kaikkein parhaiten.

”Jospa tällä kertaa sijoittaisimme siihen luvun -1 ”, laushti Professori.

”Eli täytyy saada se tulokseksi kertomalla jokin luku itsellään?” Poikani, jolle jakolaskutkin olivat vielä tuore asia koulussa, oli jo Professorin vajaan puolen tunnin selityksen jälkeen omaksunut ajatuksen nolaa pienemmistä luvuista. Muodostimme mielikuvan $\sqrt{-1}$:stä. Sadan neliöjuuri on kymmenen, kuudentoista neljä, yhden yksi, joten miinus yhden on oltava... Tapansa mukaan Professori ei hoputtanut meitä. Hän rakasti sitä, kun sai katsella meitä miettimässä jotakin hartaasti.

”Onkohan sellaista lukua lainkaan?” kysyin viimein varovasti. ”On toki, täällä näin”, hän vastasi, osoittaen sormellaan rintaansa. ”Se on hyvin vaatimaton luku eikä siksi ilmaannu ihmisten silmien eteen. Siitä huolimatta se on ja pysyy sydämissämme, ja pienillä käsivarsillaan kannattelee koko maailmaa.” Vaivuiimme taas hiljaisuuteen, suunnaten ajatuksemme miinus yhden neliöjuureen, joka jossakin kaukana ojensi käsiään

kaikin voimin. Ei kuulunut muuta kuin sateen ääni. Poikani nosti kätensä pään päälle, kuin olisi tarkistanut neliöjuuren merkin muotoa.

Professori ei ainoastaan opettanut. Niissä asioissa, joissa hänen tietonsa eivät riittäneet, hän osoitti suurta nöyryyttä. Eikä hän vaatimattomuudessa varmaan hävinnyt edes miinus yhden neliöjuurelle. Aina minua kutsuessaan hän aloitti näin: ”Anteeksi häiriö, mutta...” Edes pyytäessään säätämään leivänpaahtimen ajastimen 3,5 minuuttiin Professori ei unohtanut pahoitella häiriötä. Kun olin pyöräyttänyt säädintä, hän jäi kurkistelemaan leivän valmistumista uunimallisen paahtimen lasiluukusta. Professori katsoi paahtoleipää niin keskittyneesti, että olisi voinut luulla hänen seuraavan jotakin esittämäni matemaattista todistusta, ja että tämän todistuksen tulos olisi merkitykseltään Pythagoraan lauseen luokkaa.

Kotipalveluiden välitysovuuskunta Akebono lähetti minut ensi kertaa Professorin luokse maaliskuussa 1992. Minä olin kaikkein nuorin niistä kotiapulaisista, jotka siinä Seton sisämeren rannikon pienessä kaupungissa olivat Akebonon kirjoissa. Siitä huolimatta olin työskennellyt alalla jo yli vuosikymmenen. Olin urani aikana tullut

toimeen kaikenlaisten työnantajien kanssa ja minulle oli kehittynyt vahva ammattilypeys. Vaikka minulle työnnettiin asiakkaita, joita muut pitivät liian hankalina, en sanallakaan valittanut siitä osuuskunnan johtajalle.

Ymmärsin Professorin olevan vaativa tapaus jo vilkaisemalla hänen asiakaskorttiaan. Kun työntekijää vaihdettiin valituksen takia, kortin taustapuolelle lyötiin sininen tähtileima. Professorin kortissa oli näitä leimoja kokonaiset yhdeksän kappaletta. Enemmän kuin kellään tuntemallani asiakkaalla.

Kun menin työhaastatteluun, minua vastassa oli hienostuneesti pukeutunut laiha, iäkäs rouva. Kastanjanruskeiksi värjäyty hiukset oli sidottu nutturalle. Yllään hänellä oli neulemekko, vasemmassa kädessä musta kävelykeppi.

”Haluan teidän pitävän huolta langostani”, ilmoitti rouva. Tässä vaiheessa en vielä ymmärtänyt hänen ja Professorin suhteen laatua. ”Minä ja lankoni olemme vaikeuksissa, koska kukaan ei jatka työssä kovin kauaa. Aina kun tulee joku uusi, täytyy aloittaa alusta. Se on sängen vaivalloista.” Viimein tajusin, että hän puhui miehensä veljestä.

”Emme ole vaatimassa mitään erityisen vaikeita palveluksia. Saavutte tänne joka arkipäivänä kello yhdek-

sitoista, teette langolleni lounaan, siivoatte asunnon, käytte ostoksilla, valmistatte päivällisen ja poistutte iltaseitsemältä. Siinä kaikki.” Hänen käyttämässään lanko-sanassa oli jollakin tapaa epäröivä sävy. Koheliaan asiallisesta käytöksestä huolimatta rouva sormeili vasemmalla kädellään kävelykeppiä levottomasti. Välillä hän loi minuun epäluuloisen silmäyksen, varoen kuitenkin katseidemme kohtaamista. ”Yksityiskohtaiset ohjeet löytyvät Akebonon hallussa olevasta sopimuksesta. Kunhan vain autatte lankoani viettämään tuiki tavallista arkielämää, minä olen täysin tyytyväinen.”

”Missä lankonne mahtaa olla?” kysyin. Rouva osoitti keppinsä kärjellä puutarhan perällä olevaa sivurakennusta. Siististi leikatun silopunamarja-aidan takana, villinä rehottavan vehreyden seasta näkyi kaistale punaruskeaa tiilikattoa.

”Älkää kulkeko päärakennuksen ja sivurakennuksen väliä. Työpaikkanne on ainoastaan lankoni luona. Pohjoispuolella on oma sisäänkäynti. Olkaa hyvä ja käyttäkää sitä. Selvittäkää lankoni mahdollisesti aiheuttamat ongelmat hänen luonaan. Onhan asia selvä? Toivon, että toimitte tämän ohjeeni mukaan.” Vanha rouva kopautti kepillään maata.

Jotkut asiakkaani olivat antaneet älyttömiä ohjeita: Hiukset oli letitettävä ja joka päivä solmittava eri rusettinauhalla, teeveden lämpötilan tuli olla tarkalleen 75 astetta, Venuksen näkyessä taivaalla piti liittää kädet yhteen ja rukoilla ja niin edelleen. Tällaisiin verrattuna rouvan vaatimus tuntui varsin helpolta.

”Saisinko tavata lankonne?”

”Se ei ole tarpeen.”

Kieltävä vastaus tuli niin topakasti, että koin tehneeni jonkin peruuttamattoman virheen.

”Vaikka tänään kohtaisitte hänet, huomenna hän olisi jo unohtanut teidät. Siksi se ei ole tarpeen.”

”En ole varma, ymmärsinkö...”

”Lyhyesti sanottuna hänellä on muistihäiriö. Kyseessä ei ole seniiliys; hänen aivonsa toimivat suurimaksi osaksi kuten pitääkin. Ne kuitenkin vaurioituvat seitsemäntoista vuotta sitten yhdestä kohtaa siten, että hän menetti kykynsä painaa asioita mieleensä. Lankoni satutti päänsä liikenneonnettomuudessa. Muistojen karttuminen on hänen osaltaan päättynyt vuonna 1975. Vaikka hän kuinka yrittäisi, muistikuvat katoavat yhä uudelleen. Hän muistaa kyllä kolme vuosikymmentä sitten löytämänsä teoreeman, mutta ei sitä, mitä söi eilen päivälliseksi. Voisi sanoa, että langollani on

päässään yksi kahdeksankymmenen minuutin videonauha. Sitä mukaa kuin sille tallentaa jotakin, aiemmat muistot pyyhkiytyvät pois. Hänen muistinsa on siis 80 minuutin mittainen. Tismalleen tunti ja kaksikymmentä minuuttia.” Rouva oli varmasti joutunut käymään saman läpi ties kuinka monen ihmisen kanssa. Selostus tuli viileän asiallisesti, ilman epärointiä.

Minun oli vaikea hahmottaa, mitä 80 minuutin muisti käytännössä tarkoitti. Olin toki monesti ollut avustamassa sairaita ihmisiä. En kuitenkaan osannut edes aavistaa, olisiko kokemuksistani hyötyä tämän tapauksen kanssa. Mieleeni nousi asiakaskortin pitkä sinitähtien rivistö.

Etäältä katsottuna sivurakennus vaikutti hiljaiselta. Merkkejä siitä, että siellä olisi joku, ei ollut havaittavissa. Vanhanaikainen portti johti rakennuksia erot-tavan pensasaidan läpi. Huomasin portissa vankan- näköisen lukon. Sitä peittävä ruoste ja linnunjätkökset vihjasivat, että minkäänlainen avain ei enää onnistuisi aukaisemaan porttia.

”Aloitatte siis ylihuomenna, maanantaina. Onko asia sovittu?” Rouva ei näemmä tahtonut tarjota tilaisuutta lisätiedusteluille. Niin minusta tuli Professorin taloudenhoitaja.

Komean päärakennuksen rinnalla sivurakennus oli karu, jopa rähjäinen. Pieni yksikerroksinen talo näytti siltä kuin olisi seissyt siinä vaitonaisena vain välttämättömyyden pakosta. Kenties juuri tämän vaikutelman kätkemiseksi ainoastaan sivurakennuksen ympärillä puut olivat täysin luonnontilassa; niiden rehottavia oksia ei ollut karsittu lainkaan. Auringonvalo ylsi rikkiinäisellä soittokellolla varustetulle etuovelle vain vaivoin.

”Mikä mahtaa olla kengännumerosi?” Kun olin ilmoittanut olevani uusi taloudenhoitaja, Professori ei ensimmäiseksi tiedustellut nimeäni vaan jalkani kokoa. Ei tervehdyksiä, ei edes nyökkäystä. Työnantajan kysymykseen ei vastata kysymyksellä – se oli ammattikuntani ehdoton sääntö. Kerroin siis sen mitä minulta odotettiin.

”Kaksikymmentäneljä.”

”Kas vain, varsin suoraselkäinen luku. Se on luvun 4 kertoma.” Professori veti käsivartensa puuskaan ja sulki silmänsä. Hiljaisuutta kesti jonkin aikaa.

”Mitä kertoma tarkoittaa?” Jostakin minulle tuntemattomasta syystä kengännumerollani oli työnantajaleni merkitystä. Siksi ajattelin, että siinä aiheessa olisi hyvä pitäytyä vielä hetki.

”Kun luonnolliset luvut yhdestä neljään kerrotaan toisillaan, saadaan 24”, Professori vastasi silmät yhä ummessa. ”Mikä on puhelinnumerosi?”

”576-1455.”

Professori nyökkäsi vaikuttuneen näköisenä. ”Siis 576-1455? Sehän on upeaa. Juuri niin monta alkulukua on yhden ja sadan miljoonan välillä.”

Vaikka puhelinnumeroni upeus jäi minulta käsitämättä, aistin lämmön hänen äänessään. Professori ei vaikuttanut kerskailevan tiedoillaan vaan kuulosti päinvastoin nöyrältä ja sydämelliseltä. Tuo lämpö sai minut miltei uskomaan, että kenties numerossani todella piili jotakin erityistä, jokin suuri kohtalo, ja että numeron haltijana myös minun kohtaloni oli jotenkin erityislaatuinen.

Työskenneltyäni jonkin aikaa Professorin luona minulle selvisi, että hänellä oli tapana ottaa puheeksi jokin luku tilanteissa, joissa ei tiennyt mitä sanoisi. Luvut olivat kuin oikea käsi, jonka hän ojensi toiselle kätelyä varten. Samalla ne olivat häntä itseään suojaava päällystakki; niin paksu, ettei sen päältä edes tunnus-
telemalla erottanut vartalon linjoja, takki jota kukaan muu ei kyennyt häneltä riisumaan. Se yllään hän saattoi turvata oman paikkansa maailmassa.

Lukukeskustelu käytiin eteisessä joka aamu, aina siihen saakka kunnes lopetin työni. Kahdeksankymmenen minuutin muistilla varustetulle Professorille kyseessä oli aina ensitapaaminen uuden taloudenhoitajan kanssa. Siksi hän suhtautui minuun joka kerta samantyyppisellä varovaisuudella. Kysytyissä luvuissa oli jonkin verran vaihtelua. Joskus hän tiedusteli kengännumeroa, joskus puhelinnumeroa, toisinaan postinnumeroa, polkupyörän rekisteröintinumeroa, nimeni kanji-merkeissä olevien viivojen määrää ja niin edelleen. Mutta se seikka ei muuttunut, että Professori löysi luvusta kuin luvusta jonkin merkityksen siltä seisomalta. Hän ei edes näyttänyt siltä että olisi miettinyt asiaa kovasti. Kertomat, alkuluvut sun muut vain putkahtelivat hänen suustaan kuin omia aikojaan.

Senkin jälkeen, kun Professori oli selittänyt, mistä kertomissa ja alkuluvuissa oli kyse, koin eteisessä käydyn keskustelun joka kerta tuoreena ja kiinnostavana. Kun sain tietää, että puhelinnumerollani oli muukin merkitys kuin puheluiden yhdistäminen, ja sain kuulla tuon merkityksen puhtaan soinnin korvissani, saatoinkin aloittaa päivän työt levollisin mielin.

Professori oli 64-vuotias entinen yliopisto-opettaja, erikoistunut lukuteoriaan. Hän näytti ikäistään van-

hemmalta. Kyse ei ollut vain vanhenemisen tuomista muutoksista; oli kuin ravinteet eivät olisi kunnolla kulkeutuneet perille ruumiin joka kolkkaan. Köyryselkä teki 160-senttisestä varresta entistä lyhyemmän, luisen kaulan uurteisiin oli kertynyt likaa. Onnea tuovat pitkät korvalehdet menivät hukkaan kuivanlaisen, sinne tänne sojottavan valkoisen tukan peittäessä ne suureksi osaksi. Ääni oli heiveröinen, eleet verkkaisia. Kaikkiin toimiin kului aikaa kaksi kertaa niin paljon kuin olisi kuvitellut. Jos kaikesta huolimatta jaksoi tarkkailla eikä antanut nuhjuisuuden hämätä, saattoi huomata, että hänen kasvonpiirteensä olivat melko kauniit. Tai vähintäänkin ne antoivat ymmärtää, että olivat joskus olleet sitä.

Niin kotona ollessaan kuin ulkona käydessään – asia, jota ei tapahtunut usein – Professori sonnustautui pukuun ja solmioon. Yksi puku talveksi, toinen kesäksi, kolmas kevättä ja syksyä varten; kolme solmiota, kuusi kauluspaitaa sekä villainen päällystakki, ei luvuista kudottu vaan konkreettinen. Siinä Professorin vaatekaapin sisältö. Ei ainuttakaan villapuseroa, ei edes yksiä ylimääräisiä puuvillahousuja. Minun kannaltani tilanne oli mukava, sillä kaapin pitäminen järjestyksessä oli varsin helppoa.

Saattaa olla, että Professori ei edes ollut tietoinen muunlaisen vaatetuksen olemassaolosta. Häntä tuskin kiinnosti tarkkailla, miten toiset ihmiset olivat pukeutuneet, puhumattakaan siitä, että olisi hukannut aikaa omasta ulkoasustaan huolehtimiseen. Riitti, kun aamulla noustuaan saattoi avata kaapin ja vetää ylleen sen puvuista, joka ei ollut pesulan muovipussissa. Kaikkien kolmen tummat sävyt ja kuluneisuus sopivat hyvin Professorin olemukseen. Ne olivat kuin osa hänen ihoaan.

Vaatteista puheen ollen, eniten minua hämmensivät niihin sinne tänne paperipuristimilla kiinnitetyt muistilaput. Lappuja oli kauluksessa, hihansuissa, taskuissa, takinhelmassa, housujen vyössä, napinrei'issä – kaikkialla, minne niitä vain saattoi kiinnittää. Puristimet olivat vääntäneet kankaan rypyille. Osa lappuista oli vain käsin isommasta paperista repäistyjä palasia. Osa oli ajan kellertämiä ja repeilleitä. Kaikkiin oli kirjoitettu jotakin. Saadakseni tekstistä selvää olisin joutunut astumaan lähemmäs ja katsomaan tarkkaan. Tajusin kyllä, että lappujen tarkoitus oli kompensoida 80 minuutin muistia. Niihin oli kai kirjoitettu asioita, jotka täytyy muistaa. Jotta muistilaput itse eivät unohtuisi, ne oli kiinnitetty vaatteisiin. Siitä

huolimatta minun oli huomattavasti vaikeampi tulla toimeen Professorin ulkoasun kuin kengännumerokyselyiden kanssa.

”No, tule nyt joka tapauksessa sisään. Minulla on töitä enkä siksi voi pitää seuraa, mutta voit hoitaa toimiasi mielesi mukaan.” Kutsuttuaan näin minut sisälle hän asteli työhuoneeseensa. Professorin liikkuesssa muistilaput pitivät kahisevaa ääntä.

Yhdeksältä erotetulta edeltäjältä keräämistäni tiedonmuruista sain yhdisteltyä seuraavaa: Päärakennuksen vanha rouva oli leski, ja Professori oli hänen edesmenneen aviomiehensä pikkuveli. Veljekset olivat menettäneet vanhempansa suhteellisen nuorina, mutta Professori oli silti pystynyt lähtemään Isoon-Britanniaan, Cambridgen yliopistoon, opiskelemaan matematiikkaa. Tämän oli mahdollistanut isovelji, joka oli työllä ja vaivalla laajentanut vanhempien perinnöksi jättämää tekstiilipajaa ja näin kyennyt rahoittamaan 12 vuotta nuoremman veljensä opinnot. Juuri kun Professori oli saanut tohtorinarvon ja myös itsenäistynyt taloudellisesti päästyään töihin yliopiston matemaattiseen tutkimusinstituuttiin, isovelji menehtyi äkilliseen maksataulehdukseen. Leskellä ei ollut lapsia, joten hän myi

yrittäjien, rakennutti vuokratalon ja eli sen tuomilla tuloilla. Sekä hänen että Professorin rauhallinen elämä keskeytyi, kun jälkimmäinen joutui 47-vuotiaana liikenneonnettomuuteen. Vastakkaisella kaistalla ajanut kuljettaja oli nukahtanut, ja hänen ajoneuvonsa törmäsi Professorin autoon. Seurauksena oli parantumaton aivovamma, jonka vuoksi Professori menetti myös työnsä. Sittemmin Professorin ainoana tulonlähteenä olivat olleet rahapalkinnot, joita matematiikan aikakauslehdet tarjosivat ongelmien ratkaisusta. Kuudenkymmenen neljän ikäinen poikamies joutui elämään lesken tarjoaman avun turvin. ”Sääliksi käy leskeä, kun sellainen kummajainen loisii syömässä veljensä perintöä”, huokaisi eräs vanhemmista kollegoistani.

Sivurakennus oli sisältä yhtä ankea kuin ulkoa. Se muodostui vain keittiö-ruokailutilasta sekä yhdistetystä työ- ja makuuhuoneesta. Silmiinpistävin piirre oli kuitenkin ahtauden sijaan tylsyys. Huonekalut olivat halpoja, tapetit nuhruiset, lattia narisi epämiellyttävästi. Ovikello ei ollut ainoa mikä oli rikki. Kaikki näytti olevan joko hajalla tai hajoamassa. WC:n pieni ikkuna oli säröillä ja keittiönoven kahva puoliksi irti, eikä katkaisijan painaminen saanut astiakaapin päällä olevaa radiota edes äännättämään.

Kahtena ensimmäisenä viikkona törmäsin jatkuvasti tilanteisiin, joissa en tiennyt kuinka toimia. Se uuvutti minut täysin. Työ itsessään ei ollut raskasta, mutta silti lihakseni olivat aina jäykät ja ruumiini tuntui painavalta. Uudessa paikassa on aina vaikeaa ennen kuin tavoittaa oikean työrytmin, ja Professorin kanssa tämä korostui erityisesti. Tavallisesti sain työnantajan vaatimuksista ja kielloista jonkinlaisen kuvan hänen luonteestaan. Opin mihin keskittyä, miten välttää hankaluuksia, mitä minulta odotetaan. Mutta Professori ei antanut määräyksiä. Hän jätti minut kokonaan huomiotta, aivan kuin olisi toivonut että en tee yhtään mitään.

Päärakennuksen leskirouvan ohjeista päättelin, että ensimmäinen toimi olisi lounaan valmistus. Jääkaapissa ei ollut mitään ruuaksi kelpaavaa, kuten ei muissakaan keittiön kaapeissa. Kurkistin niihin kaikkiin löytäen vain laatikollisen kosteuden pilaamia puurohiutaleita sekä makaronia, jonka parasta ennen -päiväys oli neljän vuoden takainen.

Koputin työhuoneen oveen. Vastausta ei kuulunut, joten koputin uudestaan. Ei vieläkään mitään. Ajattelin, ettei niin varmaan pitäisi tehdä, mutta avasin silti oven ja puhuttelin työpöytänsä äärellä istuvaa Profes-

soria. ”Anteeksi että häiritsen kesken työnne.” Minua kohti oleva Professorin selkä ei hievahtanutkaan. Oletin, että hänellä oli huono kuulo, tai sitten hän käytti korvatulppia. Astuin lähemmäs. ”Mitä tahtoisitte lounaaksi? Jos on jotakin mistä pidätte tai ette pidä, tai jos teillä on allergioita, kuulisin mielelläni.”

Työhuoneessa haisi paperille. Haju leijui sakeana ja vihjasi huonosta tuuletuksesta. Ikkunat olivat puoliksi kirjalaatikoiden peittämiä. Myös hyllyiltä alas tulvineet kirjat muodostivat kekoja sinne tänne. Seinän vierellä olevan sängyn patja oli kulunut puhki. Pöydällä lojui yksi avattu vihko. Tietokonetta ei ollut. Professorilla ei edes ollut kirjoitusvälineitä käsillä. Hän vain tuijotti jotakin pistettä ilmassa.

”Jos teillä ei ole toivomuksia, valmistan jotakin omin päin. Onko niin hyvä? Sanokaa vain empimättä jos tahdotte jotain.”

Silmiini osui muutama takissa roikkuva muistilappu:

”...analyttisen menetelmän epäonnistumisesta johtuva...”

”...Hilbertin 13. ongelman...”

”...elliptinen integraali...”

Käsittämättömien lukujen, symbolien ja sanojen seassa oli yksi ainoa lappu, jonka tekstin saatoin ym-

märtää. Se oli tahrainen ja kulmista vääntynyt, ja sitä pitelevä puristin oli ruosteessa. Kaikesta näki, että se oli ollut paikallaan kauan.

Lapussa luki: ”Minun muistini ei kestä kuin 80 minuuttia.”

”Ei ole mitään sanottavaa.” Professori kääntyi yllätteen minuun päin ja puhui kovalla äänellä. ”Minä ajattelen nyt. Se, että minua häiritään kun ajattelen, on ahdistavampaa kuin se, että joku kuristaisi kurkkuani. Marssia nyt keskelle minun ja lukujeni rakkaudenosoituksia – sehän on hävyttömämpää kuin wc:n tirkistely!”

Pyysin päätäni riiputtaen anteeksi kerta toisensa jälkeen, mutta sanani eivät tavoittaneet Professoria. Hänen huomionsa siirtyi takaisin ilmassa leijuvaan pisteeseen.

Se, että minulle huudettiin ensimmäisenä työpäivänä, ennen kuin olin ehtinyt tehdä mitään, sattui kovasti. Toivoin, että minusta ei tulisi asiakaskorttiin kymmenettä tähtileimaa. Professoria ei saisi missään tapauksessa häiritä, kun hän ajattelee. En unohtaisi sitä.

Mutta Professoripa ajatteli päivät pitkät. Hän ei keskeyttänyt ajattelua tullessaan työhuoneesta ulos ja istuutuessaan ruokapöytään tai kurlatessaan suuvedellä kylpyhuoneessa tai suorittaessaan kummallista verryt-

tely- ja voimistelurutiiniaan. Hän lappoi eteensä pantua ruokaa konemaisesti suuhunsa, nielaisi sen pureskelematta kunnolla, käveli ympäriinsä leijuvin askelin. En pystynyt kysymään häneltä asioista, joita en tiennyt, kuten ämpärin sijainnista tai kuumavesivaraajan toiminnasta. Varoin tarkkaan aiheuttamasta ylimääräistä ääntä, jopa hengittäessäni. Harhailin vieraassa ympäristössä odottaen, että Professorin aivot pitäisivät taukoa.

Oli perjantai. Toinen työviikkoni oli päättymässä. Professori kävi kuudelta päivällispöytään tavalliseen tapaansa. Koska hän söi miltei tiedostamattaan, olin päätellyt, että ruuat, joissa piti poistaa luita tai kuoria, eivät käyneet. Tällä kertaa olin valmistanut kermaista, sakeaa keittoa, josta sai yhdellä lusikalla niin vihannekset kuin proteiinitkin.

Vanhempien varhainen menettäminen oli saattanut osaltaan vaikuttaa Professorin pöytätapojen puutteeseen. Hän aloitti aterian sanomatta sanaakaan, tiputteli ruokaa joka suullisella, kaivoi korvaansa suttuisella ja rutatulla lautasliinalla... Hän ei kertaakaan moittinut ruuan makua, mutta ei myöskään yrittänyt juttelemalla huomioida minua, kun odotin hänen ateriointinsa päättymistä.

”Täydellisen omaperäinen.
Äärettömän hurmaava.
Loputtoman koskettava.”

– PAUL AUSTER

Tässä viehättävässä japanilaisessa romaanissa ovat keskiössä muistin hauraus ja matematiikan kauneus. Entinen matematiikan professori, jonka onnettomuudessa vaurioitunut muisti ulottuu vain 80 minuutin päähän, saa uuden taloudenhoitajan. Vaikka he kohtaavat ja esittäytyvät joka aamu kuin ensi kertaa, kasvaa heidän välilleen vahva ja ainutlaatuinen suhde. Professorin aivot eivät kykene luomaan uusia muistoja, mutta ne ovat täynnä elegantteja yhtälöitä ja kykenevät ratkaisemaan vaikeita matemaattisia ongelmia. Omalaatuisella tavallaan professori johdattaa taloudenhoitajan ja tämän kymmenvuotiaan pojan matematiikan maailman runollisuuden ja lohdun äärelle ja opettaa heille, kuinka elää täysin tässä hetkessä.

#kirja

WWW.KIRJA.FI

9 789513 190422

84.2

ISBN 978-951-31-9042-2

KANSI: SANNA-REETA MEILAHTI